

Gazi Üniversitesi
Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî
Araştırma Merkezi

HACI BEKTAŞ VELÎ

Araştırma Dergisi
Research Quarterly

Güz
Autumn 2005/35

PİR SULTAN ABDAL'IN ŞİİRLERİNDE TEMEL DİNÎ İNANÇ UNSURLARI

Aziz KILINÇ*

ÖZET

Pir Sultan Abdal'ın, Türk tasavvuf tarihinin ve Alevî-Bektaşî geleneğinin en güçlü halk şairlerinden birisi olduğu ve 16. yüzyılda Sivas'ta yaşadığı su götürmez bir gerçektir. Bu çalışmada, Pir Sultan Abdal'ın hayatından daha çok, onun bağlı bulunduğu inanç sistemine ve yaşantısına dair bilgilerden hareketle İslâm dininin temel şartlarına ve din büyüklerine nasıl baktığı üzerinde durulacaktır.

ABSTRACT

It is an absolute reality that Pir Sultan Abdal lived in 16th century in Sivas and he was one of the most famous folk poets in the history of Turkish sufi tradition and in the tradition of Alawi-Bektashi. In this article, we shall not focus on the biography of Pir Sultan Abdal. It examines Pir Sultan Abdal's point of view about the main religious belief components and the prominent religious people in İslam.

Anahtar Kelimeler: *Pir Sultan, Halk Şiiri, Alevi, Bektaşî, Geleneksel Türk Tasavvuf Şiiri.*

Key Words: *Pir Sultan Abdal, Folk Poets, Alawi, Bektashi, History of Turkish Sufi Tradition.*

Pir Sultan Abdal'ın hayatı ile ilgili söylenenlere bakıldığında, hâlâ tam olarak aydınlanmamış noktalar olmakla beraber, 16. yüzyılda yaşadığı, Türk tasavvuf tarihinin ve Alevî-Bektaşî geleneğinin en güçlü halk şairlerinden birisi olduğu ve Sivas'ta yaşadığı kabul edilen bir gerçektir.

Bu çalışmamızda, Pir Sultan Abdal'ın tarihî ve menkabevi hayatından daha çok, onun bağlı bulunduğu inanç sistemine ve yaşantısına dair bilgilerden hareketle İslâm dininin temel şartlarına ve din büyüklerine nasıl baktığı üzerinde duracağız.

Pir Sultan Abdal, Türk halk kültürü ve sosyal hayatı içinde önemli bir yere sahip olan ve tasavvufî bir akım hâline gelmiş Bektaşîliğin yetiştirdiği büyük halk şairlerinin başında gelir. Bektaşîliğin tarihî köklerini, Anadolu'ya gelen Türkmen dervişlerinin inanç ve düşüncelerinde görmek mümkündür. Köprülü, bu gerçeğe şu tespitleriyle dikkat çeker: "Daha ilk Selçuklular zamanından itibaren *dâr'ül-cihad* olan Anadolu'ya Türkmen boylarıyla beraber birçok Türkmen babası; Orta Asya, Harezmi, Horasan'dan Yesevî dervişleri; Irak, Suriye, İran'dan İsmailî propagandaçıları; Kalenderîye mensupları geliyorlardı... Bunlar Oğuz boylarına anlayabilecekleri bir dille İslâmiyet'in eski kavmi an'anelere tetâbuk eden sûfiyâne fakat basit ve avamî bir şekli-i muharrefini telkin ediyorlardı."¹

İslâm kültüründe on iki esas tarikattan biri olarak kabul edilen Bektaşîlik, mürşit olarak Hz. Muhammed'i (s.a.s.), rehber olarak Hz. Ali'yi (k.v.), pîr olarak da Hacı Bektaş Velî'yi (k.s.) tanır.²

On üçüncü yüzyılda Moğol istilâsından bıkan, yılan ve âdetâ ümitsizlik girdâbına kapılan Türk halkına, Yunus Emre, Mevlâna ve Yunus Emre gibi manevi önderler bir rehber ve kurtarıcı olmuşlardır.

İşte Hacı Bektaş Velî, bu çaresiz ve mustarip kitleleri engin sevgi, birlik ve kardeşlik anlayışıyla İslâm tasavvufunun zengin ve munis şevk ve iman potasında mayalayıp *yeniden doğuş'u halk-ı cedîti* gerçekleştiren uluların, kahramanların ön saflarında yer alır. O, tıpkı Ahmed Yesevî gibi, Mevlâna gibi, Yunus Emre gibi Müslümanlığı bir sünger hassasiyeti ile emip bünyesinde erittikten sonra onu tasavvuf kalıbı içinde tekrar İslâm âlemine sunmuş olan ulu mutasavvıflar kafilesinin bir halkası olarak iktisadî krizler, siyasî, askerî, içtimaî buhranlarla temelleri sallanan cemiyeti ele almış, ondan taze sağlam ve yepyeni bir terkip meydana getirmiş; ümidi ve dayanağı kaybolmuş Türkmenleri bir cihat ruhu ile yeniden ayağa kaldırmıştır.³

Anadolu tasavvuf tarihinde bâtinî tarikatlar önemli yer işgal ederler. Birtakım siyasî, şahsî hesaplar yüzünden ve halkın içinde bulunduğu psikolojik durum ve cehaletin de katkısıyla toplumda birçok bâtinî tarikat taraftar bulur. Yesevî, Kalenderî, Haydarî, Vefâî adı altında örgütlenen ve kendilerine Abdalân-ı Rûm (Rûm Abdâlları) adı verilen bu gruplar Babaî hareketine bağlı heterodoks derviş gruplarıdır.⁴ Bektaşî tarikatının pîri olan Hacı Bektaş Velî de bu derviş gruplarının içinden çıkmış, yedinci asırda Anadolu'yu kaplayan Babaî halifelerinden biridir.⁵

Babaî isyanı patladığında Hacı Bektaş Velî, diğer Babaî mürit ve halifelerin aksine isyana katılmayarak Anadolu'nun içlerine çekilmeyi tercih etmiştir. Anadolu'daki bu bâtinî tarikat mensupları, siyasî iradenin baskısı sonucunda dağıldıktan sonra, engin Bektaşî hoşgörüsünün de tesiriyle kendilerine en yakın gördükleri Bektaşî tarikatı içinde varlıklarını sürdürmüşler ve doğal olarak bu zümreyi etkilemişlerdir. Örneğin, kendine özgü bir felsefesi olan Hurufîliğin Anadolu'da birçok zümreyi etkilediği sosyal bir gerçektir.⁶ Hurufîliğin 16. asırdan itibaren Bektaşî şairleri arasında daha çok yayıldığı anlaşılıyor. Buna rağmen bu tesiri çok büyütmemek, mübalâğa etmemek gerekir.⁷

Bektaşî şairleri doğal olarak, Bektaşî anlayışına ait düşünceleri deyişlerinde çokça işlemişlerdir. Bunların başında, Allah, Hz. Muhammed, Hz. Ali ve bu anla-

yışın büyüklerine karşı duyulan sevgi gelir. Ahmet Yesevî ve Hacı Bektaş Velî'de görülen tasavvufî anlayış olan dört kapı (şeriat, tarikat, marifet, hakikat) ve bunların her birinin içinde yer alan onar bölümden oluşan kırk makam da Bektaşî şairlerince sıkça işlenmiştir.

Hacı Bektaş Velî'nin *Makalât* adlı eseri, dört kapı-kırk makamın tertibi üzerine kaleme alınmıştır. Çeşitli dinî ve tasavvufî meselelerin çok açık bir şekilde ele alındığı bu eserin en önemli özelliği, Hacı Bektaş Velî'nin şimdiye kadar tanıtıldığı gibi Şiî-Bâtını bir kişi olmayıp, aksine İslâm şeriatına bağlı bir mutasavvıf olduğudur.⁸

Bektaşî tarikatının adap ve erkânını oluşturan Dört Kapı Kırk Makam, tarikat mensubunun geçeceği maddî ve manevî aşamalardır. Dört kapı kırk makam aynı zamanda evrenin yaratılışındaki dört unsur *ateş, hava, su ve toprak* ile de simgelenmiştir: "İlk kapı şeriat kapısı, simgesi yel (hareket eden hava). Bu grupta yer alan kişilere âbidler denilmiştir. İkinci kapı tarikat kapısı, simgesi od(ateş). Bu grupta yer alan kişilere zâhidler denilmiştir. Üçüncü kapı, marifet kapısı, simgesi *sudur*. Bu grupta yer alan kişilere ârifler denilmiştir. Dördüncü kapı hakikat kapısıdır, simgesi *topraktır*. Bu grupta yer alan kişilere muhipler denilmiştir. Hacı Bektaş Velî, muhipler grubunu *teslim u rıza* olan grup olarak tanımlamakta ve her şeyin aslına döneceğini vurgulamaktadır."⁹

Hacı Bektaş Velî'yi pir olarak kabul eden Pir Sultan Abdal'ın şiirleri arasında da dört kapı kırk makam sıkça işlenmektedir. Pir Sultan Abdal, dört kapı kırk makam sistemini Alevî-Bektaşî anlayışının adap ve erkânından saymaktadır:

*Gaziler, sözümüz rızasız soru
Müminler bu yola koymazlar zoru
Müşahip kavline girmeyen körü
Dört kapı, kırk makam bildiremezsin¹⁰*

*Eğer farz içinde farzı sorarsan
Yine farz içinde farzdır müşahib
Dört kapıdan kırk makamdan ararsan
Yine farz içinde farzdır müşahib¹¹*

Pir Sultan Abdal'ın şiirlerinde en çok işlenen temalardan birisi de Ehl-i Beyt sevgisidir. *Ev halkı* anlamına gelen ve Kur'an'da da zikredilen,¹² Hz. Muhammed'in evi, ailesi demek olan Ehl-i Beyt, bilindiği gibi Alevî-Bektaşî inancında çok önemli bir yer tutar. Ehl-i Beyt; Hz. Peygamber, Hz. Ali, Hz. Fatıma, Hz. Hasan, Hz. Hüseyin'dir. Ehl-i Beyt, onun şiirlerinde daima saygıyla anılır. Pir Sultan'ın onlarca şiirinin temasını Ehl-i Beyt sevgisi oluşturmaktadır.

Alevî-Bektaşî inancında *on iki imam*, velâyet sahipleri sıfatıyla çok önemli bir yer tutar. Edebî mahsullerde *düvaz*, *düvaz-imam*, *düvezdeh-imam* ve *on iki imam* ifadeleriyle karşılanan bu kişileri anlatan nefesler, özel bir dikkat ve saygı ile tekrar edilir.¹³ On iki imam sırasıyla; İmam Ali, Hz. Hasan, Hz. Hüseyin, Ali Zeyne'l Abidin, Muhammed el-Bâkır b. Ali Zeyne'l-Abidin, Cafer es-Sâdık b. Muhammed el-Bakır, Musa el-Kazım b. Cafer es-Sadık, Ali er-Rıza el-Kâzım, Muhammed el-Takî (el-Cevâd) b. Ali er-Rıza, Ali en-Nakî (el-Hâdî) b. Muhammed et-Takî, el-Hasan el-Askerî b. Ali en-Nakî ve Muhammed el-Mehdî b. Hasan el-Askerî'dir. Alevî-Bektaşî inancında, on iki imamın dışında, *On dört mâsum* ve *on yedi emerbestin* adı da saygıyla anılır. Bu toplulukları, genellikle *on iki imamın* soyundan henüz bulûğ çağına ermeden ölen çocukların oluşturduğuna inanılır.

Diğer bütün Alevî-Bektaşî şairlerin şiirlerinde olduğu gibi, Pir Sultan Abdal'ın şiirlerinde de Ehl-i Beyt ve on iki imamdan sıkça saygıyla bahsedilir:

*Allah birdir hak Muhammed Ali'dir
Anın ismi cümle âlem doludur
Bu yol hak Muhammed Ali yoludur
Gel Muhammed Ali Dergâhına gel*

*Hasan'ın ismi gönlümden ayrılmaz
Şah Hüseyin diyen diller yorulmaz
Bu yolda ölene soru sorulmaz
Gel Muhammed Ali Dergâhına gel*

*Şah Zeynel Âdidin'in âbına
Yezit sığmaz oldu derler kabına
Muhammed'in sancağının dibine
Gel Muhammed Ali Dergâhına gel*

*Gel varalım İmam Bakır oğluna
Uymayalım şol Yezid'in fi'line
Gel uyalım İmam Cafer yoluna
Gel Muhammed Ali Dergâhına gel*

*İmam Musa Kâzım canlar canıdır
Ali Musa Rıza mürvet kânıdır
Yarın varacağımız Hak divanıdır
Gel Muhammed Ali Dergâhına gel*

*Takî bilin Nakî ile buluşur
Varır Hasan Askerî'ye karışır
Anlara karışan Hakk'a kavuşur
Gel Muhammed Ali Dergâhına gel¹⁴*

Bir anlamda Alevî-Bektaşî geleneğinin simgeleri hâline gelmiş saydığımız bu temaların yanı sıra, İslâmiyet'in temel şartları da, tüm Alevî-Bektaşî şairlerinde olduğu gibi¹⁵ Pir Sultan Abdal tarafından da işlenmiştir. Bu şartların başında elbette *namaz* gelir.

Namaz

Alevî-Bektaşî anlayışına mensup olanların önder olarak gördükleri Hz. Ali ile gönülden bağlı oldukları Cafer es-Sadık ve Hacı Bektaş Velî'nin İslâm'ın şartlarından olan beş vakit namazdan uzak durmadıkları bilinmektedir.¹⁶ Bu yüzden Pir Sultan Abdal'ın şiirlerinde İslâm'ın temel şartlarından olan namazla ilgili birçok mısraya rastlanmaktadır. O, dinin direği olan beş vakit namazın kılınması ve Hz. Muhammed'in sünnetlerine uyulması gerektiği üzerinde ısrarla durur:

*Ay Ali'dir gün Muhammed
Üç yüz altmış altı sünnet
Balıklar da suya hasret
Çarh dönerler göl içinde*

*Ay Ali'dir gün Muhammed
Kılasın farz ile sünnet
Yedi Tamu sekiz cennet
Bülbül oynar gül içinde¹⁷*

Pir Sultan Abdal başka bir şiirinde de:

*Kanı bizden evvel gelen
Beş vaktini tamam kılan
On parmağı pınar olan
El Muhammet Ali'nindir¹⁸*

diyerek Hz. Muhammed'in ve Hz. Ali'nin en önemli özelliklerinden birinin beş vakit namazı kılmak olduğunu vurgulamaktadır.

Pir Sultan Abdal bir şiirinde de dünyanın fâniliğini vurgulayarak namazın vaktinde kılınması ve kazaya bırakılmaması gerektiğini ifade eder:

*Pir Sultan Abdal'ım ölürüm deme
Kıl beş vakit namaz kazaya koma
Sakın bu dünyada kalırım deme
Tenim teneşirde, ölüm sağdadır¹⁹*

Başka bir şiirinde ise, mürşit olan kişi, gözü yaşlı olmalı, alnını secdeden kaldırmamalı der:

*Mürşit olan görür anın işini
Akıdır gözünden kanlı yaşını
Secdeden kaldırmaz anlar başını
Yüzünü yerlere sürer Hû deyü²⁰
Gelin zikredelim Gâni Hüda'yı
Müminler kılar beş vaktin edası
İkrar işitmişdür İblis sadası
Onu Hakk'a doğru döndüremezsün²¹*

*Cemi günahların yere dökülür
Hak yoluna abdest aldığıın zaman
Sağ yanına iki melek dikilir
Sabah namazımı kıldığım zaman*

*Gökten yere saf saf olur melekler
Meleklerle müştak olur felekler
Hak katında kabul olur dilekler
Öğlen namazın kıldığın zaman*

*Sofu olan daim beş vaktin kılar
Onun içi dışı nur ile dolar
Muhammed Ali'den şefa'at umar
İkindi namazın kıldığın zaman*

*Mümin olan daim selaser gezer
Kıramen katibin hayrını yazar
Kendi eli ile kendi cennetin düzer
Akşam namazını kıldığın zaman*

*Gökten yere kim indirdi Burağı
Hu değince yakın eder ırağı
Dünyadan ahirete yana çerağı
Yatsı namazın kıldığın zaman*

*Pir Sultan Abdal'ım hey Hıdır İlyas
Gönlünde kalmasin gam ile garaz
Yedi Yasin bir Elham üç kere İhlas
Hak nasip eylesin öldüğüm zaman²²*

Namazdan sonra, Pir Sultan Abdal'ın üzerinde durduğu İslâm'ın temel şartlarından biri de Hacc'dır.

Hacc

Pir Sultan Abdal bir şiirinde, Hacc'a gidenlerin muradına erdiğini, gidemeyen Müslümanların melûl mahzun kaldığını şu ifadelerle dile getirir:

*Halil Kâbe yaptı oldu yâ Celil
Vardı varan, varamayan kaldı melil
Muhammed'e Rehber oldu Cebrail
Yine bir Mürşide varmadan olmaz²²*

Oruç

Pir Sultan Abdal'ın şiirlerinde ele aldığı İslâm'ın beş şartından biri de oruçtur. Bektaşiler, oruç tuttuklarını şiirlerde ifade ederler:

*Otuz oruç ile beş vakit namaz
Bunu bilen kişi haramı yemez
Hak ademde derler bilen söylemez
Adem için akıl kemâl evç indi
Malatyalı Sadık Baba²⁴*

Pir Sultan Abdal'ın şiirleri arasında, aşure ayında tutulan *matem orucundan* bahsedilir. On iki günlük bu orucu tutan kişinin çok sevap kazanacağı, hatta cennetin kapısını açacağı üzerinde durulur. Kerbelâ olayı muharrem ayında olduğundan, bilindiği gibi, bu ay mâtem ayı sayılır ve bu ayda aşure pişirilir. On iki gün de oruç tutulur. Bu durum, Pir Sultan Abdal tarafından şiire şöyle yansıtılır:

*Aşure ayında mâtem orucu
Onları tutana sevap yazılır
Kerbelâ'da yatan Hasan Hüseyin
Onları görenin benzi bozulur*

*Birini tutan hakkına yeter
İkisini tutan günahın atar
Üçüncü tutanlar cennette yatar
Engür olmuş, hak ceminde ezilir*

*Dördünü tutan velî dediler
Beşini tutana ulu, dediler
Altsın tutana dolu, dediler
Engür olmuş, hak ceminde ezilir*

*Yedisini tutan havada uçar
Sekizini tutan hulleler biçer
Dokuzunu tutan cennetin açar
Engür olmuş, hak ceminde ezilir*

*Pir Sultan Abdal'im, onunda zahmet
On birini tutana indi rahmet
On iki tutana nasiptir cennet
Engür olmuş, hak ceminde ezilir²⁵*

Pir Sultan Abdal'ın birçok şiirinde zikredilen *Kelime-i Şehadet* için ayrı bir yer ayırmayalım. Ancak şunu ifade edelim ki, Hacı Bektaş Veli'nin *Makalât*'ta yer verdiği ve Nutkî, Hilmî gibi diğer Alevî-Bektaşî şairlerinde de görülen²⁶ İslâm'ın temel şartlarından biri olan *zekât* konusuna Pir Sultan Abdal'ın taradığımız şiirlerinde rastlayamadık. Bunun siyasî ve sosyal çeşitli sebepleri olabilir. Biz bunun sebe-

bini şöyle açıklamayı uygun görüyoruz: Şairin kendisi gibi kırsal kesimde yaşayan yoksul insanların zekat verecek yeterli mallarının olmaması onun bu tutumunda etkili olmuş olabilir.

Sonuç

Alevî-Bektaşî edebiyatının en yaygın türü olan *şîir* geleneği içinde yetişmiş şairlerden en tanınmış olan Pir Sultan Abdal, eserlerinde bu anlayışın adap ve erkânını teşkil eden kavramlar ile, bu tarikatın temel sistemini oluşturan *dört kapı kırk makamı*, diğer Alevî-Bektaşî şairler gibi, yoğun olarak işlemiştir. Hacı Bektaş Velî tarafından sistemleştirilen bu esaslar, onun şîirlerinde de doğal bir şekilde kullanılmıştır.

Türk kültür hayatı içinde geniş bir coğrafyaya yayılan Alevî-Bektaşî anlayışı, şairinin elindeki sazıyla İslâmiyet öncesi Türk edebî hayatındaki ozan ve baksıları çağırır. Şiiri, bir tebliğ vasıtası olarak kullanan Ahmet Yesevî ve onu izleyen Alevî-Bektaşî şairleri eski formatı koruyarak bu geleneği devam ettirmişlerdir. Alevî-Bektaşî anlayışının yaygınlaşmasının önemli sebeplerinden birisi de, Pir Sultan Abdal gibi bu anlayışa mensup şairlerin, eserlerinde bu millîliği muhafaza etmesidir.

Türkiye’de Hacı Bektaş Velî’yi pîr kabul eden farklı isim altındaki gruplar ile Sünnî inanca sahip insanlar, zaman zaman kutsallarının birbirinden farklı olduğu gerekçesiyle karşı karşıya getirilmiştir.²⁷ Alevî-Bektaşî diğer şairler ile bunların en tanınmış olan Pir Sultan Abdal’ın şîirleri incelendiğinde temel inanç noktalarında çok büyük farkların olmadığı görülür. Bazı Bektaşî fıkralarında rastlanan farz ibadetlere mizahî tarzda yaklaşımın, bu anlayışa sonradan katılan bâtını görüşlere sahip kişilerin bakış açısını yansıttığı görülmektedir.

DİPNOTLAR

- * Yard. Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Öğretmenliği Bölümü Öğretim Üyesi,
- 1 M. Fuat Köprülü, “Bektaşîliğin Menşeleri”, *Türk Yurdu Dergisi*, C. 2, S. 8, İstanbul-1341, 133-134’ten alıntılan Hüseyin Özcan, “Bektaşîliğin Temel Şartları”, *Akademik Araştırmalar Dergisi*, S. 13, Mayıs-Temmuz 2002, s. 49.
- 2 Ethem Rûhi Fırlalı, *Türkiye’de Alevilik Bektaşîlik*, Ankara-1994, s.132.
- 3 Fırlalı, a.g.e., s. 134.
- 4 Ahmet Yaşar Ocak, *Babaîler İsyanı*, İstanbul-1996, s. 201.
- 5 F. Babinger- F. Köprülü, *Anadolu’da İslâmiyet*, İstanbul-2000, s. 248.
- 6 Hüseyin Özcan, a.g.m., s. 49.

- 7 Mehmet Eröz, *Türkiye'de Alevilik ve Bektaşilik*, Ankara-1990, s. 248.
- 8 Abdurrahman Güzel, *Hacı Bektaş Velî Hayatı, Eserleri ve Fikirleri*, Ankara-1998, s. 36.
- 9 Belkis Temren, *Bektaşiliğin Eğitsel ve Kültürel Boyutu*, Ankara 1995, s. 71-80.
- 10 Cahit Öztelli, *Pir Sultan Abdal Bütün Şiirleri*, Ankara-1996, s. 401.
- 11 Öztelli, a.g.e., s. 239.
- 12 "... (Ey Peygamber'in) Ev halkı! Şüphesiz Allah sizden kusuru gidermek ve sizi tertemiz yapmak ister." (Ahzâb: 33).
- 13 Fırlalı, a.g.e., s.237.
- 14 Öztelli, a.g.e., s. 181-182.
- 15 Alevî-Bektaşî şairlerinin şiirlerinde bu temaların işlenişini ele alan ayrıntılı çalışmalar için bakınız: Fırlalı, a.g.e.; Özcan, a.g.m.; Güzel, a.g.e.; Abdurrahman Güzel, *Kaygusuz Abdal*, Ankara-1983, İbrahim Arslanoğlu, "Alevilikte Temel İnanç Unsurları ve Pratikler", *G. Ü. Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, S. 20, Kış-2001, s. 33-132.
- 16 Fırlalı, a.g.e., s. 286.
- 17 Öztelli, a.g.e., s. 82.
- 18 Öztelli, a.g.e., s. 111.
- 19 Öztelli, a.g.e., s. 329.
- 20 Öztelli, a.g.e., s. 351.
- 21 Öztelli, a.g.e., s. 401.
- 22 İbrahim Arslanoğlu (Söyleşen:), "Mustafa Güvenç (Alevi Dedesi) ile Söyleşi", *Gazi Üniversitesi Hacı Bektaş Veli Dergisi*, S. 9, 1999, s. 41-64.
- 23 Öztelli, a.g.e., s. 173.
- 24 İsmail Özmen, *Alevî-Bektaşî Şiirleri Antolojisi*, Ankara-1995, s. 375.
- 25 Öztelli, a.g.e., s. 416.
- 26 Özcan, a.g.m., s. 56.
- 27 Özcan, a.g.m., s. 57.

PİR EFENDİM

Hayali gönlümde sevgisi canda
Gönül arzu eder Pir Efendim
Görseydim cemalini, ruhunu
Canım arzu eder Pir Efendim

Sevgiyi tadanda olur mu kibir
Kanaatkâr bunda eder de şükür
Murada ermek bu, sabır işidir
Canım arzu eder Pir Efendim

Geçtik ikilikten kaynayıp coştuk
Girdik gönüllere kötüden kaçtık
Muhammed helâli haramdan seçtik
Gönül arzu eder Pir Efendim

ÂŞIK MUHAMMED KILIÇ